

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum visio rerum in uerbo sit per aliquas similitudines rerum in intellectu
angelico existentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

D. 159.

pore quod est mensura motus primi mobilis de quo Philosophoquitur: sed tempore non continuo, quali creatio rerum mensuratur. qd nihil aliud est quam variatio prioris, & posterioris in creatione reru, & in successione angelicorum intellectu.

Ad xvi. dicendum, quod corpus Christi est finitum, & comprehenditur visu corporali, essentia autem divina non comprehenditur visu spiritali cum sit infinita: & ideo non est simile.

Ad xvii. dicendum, quod ratio illa procederet si intellectus maxime cognoscibile, quod est Deus, perfecte cognosceret. Quod quia non est, ratio non sequitur.

Et similiter dicendum est ad decimum octauum de causa, & est. Et, ut ex dictis patet.

Ad xix. dicendum, quod non sunt hoc modo rationes rerum in Deo sicut colores in tabula vel pariete, ut ex dictis patet, & ideo ratio non sequitur. Alia concedimus quia verum concludunt, quamuis non debito modo.

In corp. art.

ARTICVLVS V.

Utrum visio rerum in verbo, sit per aliquas similitudines rerum in intellectu angelico existentes.

1. par. q. 12. ar. 9.

Quinto quaeritur, utrum visio rerum in verbo sit per aliquas similitudines rerum in intellectu angelico existentes: & utrum sic, omnis. n. cognitio est per assimilationem cognoscentis ad cognitum: si igitur intellectus angelicus cognoscit aliquam in verbo, oportet, quod cognoscat ea per aliquas similitudines apud se existentes.

¶ 1. Præ. Sicut se habet corporalis res ad visum corporalem, ita spiritalis ad visum spirituale: sed res corporalis non cognoscitur a visu corporali nisi per aliquam impressionem rei in ipso existentem. ergo similiter est de visu spiritali.

¶ 2. Præ. Gloria non destruit naturam, sed perficit: sed cognitio naturalis Angeli est per aliquas species, ergo, & cognitio gloriæ, quæ est visio in verbo est per similitudines rerum.

¶ 3. Præ. Ois cognitio est per aliquam formam: sed verbum non potest esse forma intellectus, nisi forma exemplaris: quia nullius rei est forma intrinseca, ergo oportet quod per aliquas formas cognoscat intellectus Angeli ea, quæ in verbo cognoscit.

¶ 4. Præ. Paulus in raptu, Deum per essentiam vidit. ut patet 2. Cor. 12. in gl. & ibi: vidit arcana verba, quæ non licet homini loqui: illorum autem verborum non fuit oblitus postquam verbum per essentiam videre desinit. ergo oportet quod per aliquas similitudines in intellectu remanentes illa cognosceret, & eadem ratione Angeli, quæ cognoscit in verbo, oportet, quod per similitudines aliquas cognoscat, ut videtur.

Sed dicendum quod abeunte verbo remanent in anima Pauli, quedam reliquia illius visionis. Simpressiones quedam vel similitudines quibus reminisci poterat, quæ in verbo viderat: sicut abeuntibus sensibilibus remanent eorum impressiones in sensu.

¶ 5. Præ. Res aliqua magis imprimitur in quam in sui presentia, quam in sua absentia: si ergo verbum in sui absentia reliquit impressionem in intellectu Pauli, ergo & in sui presentia.

Sed contra. Quicquid est in Deo, est Deus: si ergo Angelus videns essentiam Dei, non videt eam per aliquam similitudinem, nec ideas rerum in eo existentes per aliquam similitudinem videt.

¶ 2. Præ. Rationes rerum resultant in verbo sicut imagines in speculo: sed per unam similitudinem speculi videntur omnia, quæ in speculo relucunt, ergo & per ipsam formam verbi videntur omnia, quæ in verbo cognoscuntur.

Glos. 2. cor. 12. Super illud Scio hominem raptum in gl. ord. & Interlinea.

¶ 3. Præ. Intellectus Angeli est, sicut tabula picta, eo quod omnis intelligentia est plena forma, ut dicitur in lib. de Causis: sed tabula picta non superadditur alia pictura: propter hoc non probatur in 3. de Anima, quod intellectus possibilis potest omnia recipere, quia est sicut tabula, in qua nihil est scriptum, ergo non potest esse quod eorum quæ cognoscit Angelus in verbo, aliquas similitudines habeat.

Respondendum dicendum, quod omnis cognitio est per assimilationem cognoscentis ad cognitum, quod quid autem assimilatur alicui secundum hoc, quod illud est simile tertio, ipsum est tertio simile tertio. Similiter similatur patri in hoc quod ipse Pater est similis auctori, & filius auctori similatur. Dupliciter igitur aliquid alicui similatur. Vno modo, ex hoc, quod similitudinem eius immediate ab eo accipit in se.

Alio modo, ex hoc quod assimilatur alicui, quod est simile ei, & similiter etiam dupliciter fit cognitio. Cognoscimus. n. per visum Sortem in quantum visus noster assimilatur Sorti, & in quantum assimilatur imagini Sortis: & vtraque istarum assimilationum sufficit ad cognoscendum Sortem. Dico ergo, quod quando aliqua res cognoscitur per similitudinem alterius rei, illa cognitio non fit per aliquam aliam similitudinem, quæ sit immediate ipsi rei cognita. Et si cognoscens cognoscat viam, & eandem rem per similitudinem propriam, & per similitudinem alterius rei, erunt diuersæ cognosciones.

¶ 2. Præ. Sicut se habet corporalis res ad visum corporalem, ita spiritalis ad visum spirituale: sed res corporalis non cognoscitur a visu corporali nisi per aliquam impressionem rei in ipso existentem. ergo similiter est de visu spiritali.

¶ 3. Præ. Gloria non destruit naturam, sed perficit: sed cognitio naturalis Angeli est per aliquas species, ergo, & cognitio gloriæ, quæ est visio in verbo est per similitudines rerum.

¶ 4. Præ. Ois cognitio est per aliquam formam: sed verbum non potest esse forma intellectus, nisi forma exemplaris: quia nullius rei est forma intrinseca, ergo oportet quod per aliquas formas cognoscat intellectus Angeli ea, quæ in verbo cognoscit.

¶ 5. Præ. Paulus in raptu, Deum per essentiam vidit. ut patet 2. Cor. 12. in gl. & ibi: vidit arcana verba, quæ non licet homini loqui: illorum autem verborum non fuit oblitus postquam verbum per essentiam videre desinit. ergo oportet quod per aliquas similitudines in intellectu remanentes illa cognosceret, & eadem ratione Angeli, quæ cognoscit in verbo, oportet, quod per similitudines aliquas cognoscat, ut videtur.

Sed dicendum quod abeunte verbo remanent in anima Pauli, quedam reliquia illius visionis. Simpressiones quedam vel similitudines quibus reminisci poterat, quæ in verbo viderat: sicut abeuntibus sensibilibus remanent eorum impressiones in sensu.

¶ 2. Præ. Rationes rerum resultant in verbo sicut imagines in speculo: sed per unam similitudinem speculi videntur omnia, quæ in speculo relucunt, ergo & per ipsam formam verbi videntur omnia, quæ in verbo cognoscuntur.

¶ 3. Præ. Gloria non destruit naturam, sed perficit: sed cognitio naturalis Angeli est per aliquas species, ergo, & cognitio gloriæ, quæ est visio in verbo est per similitudines rerum.

¶ 4. Præ. Ois cognitio est per aliquam formam: sed verbum non potest esse forma intellectus, nisi forma exemplaris: quia nullius rei est forma intrinseca, ergo oportet quod per aliquas formas cognoscat intellectus Angeli ea, quæ in verbo cognoscit.

¶ 5. Præ. Paulus in raptu, Deum per essentiam vidit. ut patet 2. Cor. 12. in gl. & ibi: vidit arcana verba, quæ non licet homini loqui: illorum autem verborum non fuit oblitus postquam verbum per essentiam videre desinit. ergo oportet quod per aliquas similitudines in intellectu remanentes illa cognosceret, & eadem ratione Angeli, quæ cognoscit in verbo, oportet, quod per similitudines aliquas cognoscat, ut videtur.

Sed dicendum quod abeunte verbo remanent in anima Pauli, quedam reliquia illius visionis. Simpressiones quedam vel similitudines quibus reminisci poterat, quæ in verbo viderat: sicut abeuntibus sensibilibus remanent eorum impressiones in sensu.

¶ 2. Præ. Rationes rerum resultant in verbo sicut imagines in speculo: sed per unam similitudinem speculi videntur omnia, quæ in speculo relucunt, ergo & per ipsam formam verbi videntur omnia, quæ in verbo cognoscuntur.

¶ 3. Præ. Gloria non destruit naturam, sed perficit: sed cognitio naturalis Angeli est per aliquas species, ergo, & cognitio gloriæ, quæ est visio in verbo est per similitudines rerum.

¶ 4. Præ. Ois cognitio est per aliquam formam: sed verbum non potest esse forma intellectus, nisi forma exemplaris: quia nullius rei est forma intrinseca, ergo oportet quod per aliquas formas cognoscat intellectus Angeli ea, quæ in verbo cognoscit.

¶ 5. Præ. Paulus in raptu, Deum per essentiam vidit. ut patet 2. Cor. 12. in gl. & ibi: vidit arcana verba, quæ non licet homini loqui: illorum autem verborum non fuit oblitus postquam verbum per essentiam videre desinit. ergo oportet quod per aliquas similitudines in intellectu remanentes illa cognosceret, & eadem ratione Angeli, quæ cognoscit in verbo, oportet, quod per similitudines aliquas cognoscat, ut videtur.

AD TERTIUM dicendum, quod quamvis gloria non destruat naturam, cleuat tamen eam ad id, quod per se non poterat, hoc est ad hoc, quod videatur res per ipsam essentiam Dei sine aliqua similitudine media in visione illa.

AD QUARTUM dicendum, quod verbum non est alicuius rei forma intrinseca, ita quod sit pars essentiae rei, est tamen intellectui forma intrinseca ut intelligibile per ipsum.

AD QUINTUM dicendum, quod Paulus postquam defuit essentiam Dei videre, memor fuit rerum quas in verbo cognouerat per similitudines reru apud se remanentes.

AD SEXTUM dicendum, quod similitudines ille que remanserunt post absentiam verbi, imprimabantur etiam quando verbum per essentiam videbatur, sed tamen illa visio, qua videbatur per verbum, non erat per illas impressiones, vt ex dictis patet.

ARTICVLVS VI.
Vtrum Angelus cognoscat seipsum.

Sexto quæritur, vtrum angelus cognoscat seipsum. Et videtur quod non, quia videtur Dion. 6. c. Celestis hierarchie, angeli ignorant suas virtutes: sed si cognoscerent per essentiam cognoscerent suas virtutes ergo angelus suam essentiam non cognoscat.

¶ 1. Præ. Si angelus cognoscat seipsum, hoc non est per aliquam similitudinem, sed per essentiam suam: quia in his quæ sunt sine materia, id est intellectus, & quod intelligitur, vt dicitur in 3. de Anima: sed per essentiam suam se cognoscere non potest, quia illud quod intelligitur, est forma intellectus, essentia autem angeli non potest esse forma intellectus eius: cum magis intellectus in se sit essentia, vt proprietates quedam, siue forma, ergo angelus nullo modo cognoscat se.

¶ 2. Præ. Idem non potest esse agens & patiens, mouens, & motum, nisi hoc modo quod vna pars eius sit mouens, vel agens, & alia mota vel passiva: vt patet in animalibus, vt probatur in 8. Physic. sed intelligens, & intellectum se habent vt agens & patiens, ergo non potest esse vt angelus totum se intelligat.

¶ 3. Præ. Si angelus intelligit se per essentiam suam oportet quod essentia sua, sit actus intellectus eius: sed nulla essentia per se subsistens potest esse actus alicuius, nisi sit actus purus: res enim non potest esse alicuius forma, esse autem actum purum nulli essentiae conuenit nisi diuina: ergo angelus non potest se per essentiam suam cognoscere.

¶ 4. Præ. Nihil intelligitur nisi secundum quod denudatur a materia, & a conditionibus materialibus: sed esse in potentia est quedam materialis conditio a qua angelus denudari non potest, ergo angelus seipsum intelligere non potest.

¶ 5. Præ. Si angelus intelligit se per essentiam suam, oportet quod essentia sua sit in intellectu suo: sed hoc esse non potest, quoniam intellectus est in essentia, non in potentia esse aliquid in altero & e converso, ergo angelus non cognoscat se per essentiam suam.

¶ 6. Præ. Intellectus angeli habet potentiam admissam, inhihil autem de potentia in actum reducitur a seipso, cum ergo intellectus reducatur in actum cognitionis per ipsum cognoscibile, impossibile erit quod angelus cognoscat vel intelligat seipsum.

¶ 7. Præ. Nulla potentia habet efficaciam agendi, nisi ab essentia in qua radicatur, ergo intellectus angeli est efficax ad intelligendum ex virtute essentiae suae: sed non potest idem esse principium agendi & patiendi. Cum ergo illud quod intelligitur, sit quodammodo vt passum, videtur quod angelus essentiam suam cognoscere non possit.

¶ 8. Præ. Demonstratio est actus intellectus: sed non potest idem per idem demonstrari, ergo non potest esse, quod angelus per essentiam suam intelligatur a se.

¶ 9. Præ. Quia ratione reflectitur in se intellectus, & affectus: sed affectus angeli non reflectitur in se, nisi per dilectionem naturalem, quæ est quidam naturalis habitus, ergo nec angelus se cognoscere potest nisi mediante aliquo habitu, & ita non cognoscat se per essentiam suam.

¶ 10. Præ. Operatio cadit media inter agens & patiens, sed intellectus, & intellectum se habent, vt agens & patiens: cum igitur nihil medium cadat inter rem aliquam & seipsam, impossibile videtur quod angelus seipsum intelligat.

¶ 11. Præ. Quod potest virtus inferior, potest superior, vt dicit Boetius: sed anima nostra seipsam cognoscat, ergo multo fortius angelus.

¶ 12. Præ. Hæc est ratio quare intellectus noster seipsum intelligit, non autem sensus, vt dicit Auic. quia sensus videtur organo corporali, non autem intellectus: sed intellectus angeli est magis separatus ab organo corporali, quam etiam noster intellectus, ergo angelus etiam cognoscat seipsum.

¶ 13. Præ. Intellectus angeli cum sit deiformis maxime assimilatur intellectui diuino: sed Deus se per essentiam suam cognoscat, ergo & angelus.

¶ 14. Præ. Quanto intelligibile est magis proportionatum intellectui, tanto magis potest ipsum cognoscere: sed nullum intelligibile est magis proportionatum intellectui angelico, quam sua essentia, ergo essentiam suam maxime cognoscat.

¶ 15. Præ. In libro de Causis dicitur, quod omnis sciens scit essentiam suam, & redit ad essentiam suam reditione completa, ergo & angelus cum sit sciens.

RESPON. Dicendum, quod duplex est actio: vna quæ procedit ab agente, in rem exteriorem, quæ transmutat, & hæc est sicut illuminare, quæ est proprie actio nominatur. Alia vero actio est, quæ non procedit in rem exteriorem, sed stat in ipso agente, vt perfectio ipsius: & hæc proprie dicitur operatio, & hæc est sicut lucere. Hæc autem duæ actiones in hoc conueniunt, quod vtraque non progreditur nisi ab existente in actu, sicut quod est actus, vnde corpus non lucet, nisi sicut quod habet lucem in actu: & similiter non illuminat. Actio autem appetitus, & sensus & intellectus non est sicut actio progrediens in materiam exteriorem: sed sicut actio consistens in ipso agere, vt perfectio eius. Et ideo oportet quod intelligens sicut quod intelligit sit actus, non autem oportet quod intelligendo intelligens sit vt agens, intellectum vt passum: sed intelligens & intellectum, prout ex eis est effectum vnum quid, quod est intellectus in actu, sunt vnum principium huius actus, qui est intelligere. Et dico ex eis effici vnum quid, in quantum intellectum coniungitur intelligenti, siue per essentiam suam, siue per similitudinem, vnde intelligens non se habet vt agens vel vt patiens, nisi per accidens, in quantum. Ad hoc quod intelligibile vniatur intellectui, requiritur actio vel passio: actio quidem sicut quod intellectus agens facit species esse intelligibiles actu: passio autem secundum quod intellectus possibilis recipit species intelligibiles, & sensus species sensibiles: sed hoc quod est intelligere, consequitur ad hanc passionem vel actionem, sicut effectus ad causam. Sicut ergo corpus lucidum lucescit quando est lux actu in ipso, ita intellectus intelligit omne illud quod est actus intelligibile in eo. Sciendum est igitur, quod nihil prohibet esse aliquid actus vnum, & in potentia alterum,

L. r. de cõf. p. 4. a me. dio.

Prop. 15. te. 3. inter ope. 12. Arist.

D. 1122.

d. 11.

11. cor. 11.

2. p. 16. ar. 1. c. 1. Non procul a hinc id habet clarus.

6. 11. in. 1.

6. 11. in. 1.

Ad